31993L0119

31.12.1993 ÚŘEDNÍ VĚSTNÍK EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ L 340/21

SMĚRNICE RADY 93/119/ES
ze dne 22. prosince 1993
o ochraně zvířat při porážení nebo usmrcování

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o založení Evropského společenství, a zejména na článek 43 této Smlouvy,

s ohledem na návrh Komise ([1]),

s ohledem na stanovisko Evropského parlamentu ([2]),

s ohledem na stanovisko Hospodářského a sociálního výboru ([3]),

vzhledem k tomu, že směrnice Rady 74/577/EHS ([4]) stanovila pravidla ohledně omračování zvířat před porážkou;

vzhledem k tomu, že rozhodnutím Rady 88/306/EHS ([5]) byla jménem Společenství schválena Evropská úmluva o ochraně jatečných zvířat; že oblast upravená Úmluvou v dané problematice je širší než existující předpisy Společenství;

vzhledem k tomu, že vnitrostátní předpisy ohledně ochrany zvířat v době jejich porážky nebo usmrcení mají dopad na podmínky hospodářské soutěže, a v důsledku toho ovlivňují fungování společného trhu ve sféře zemědělských produktů;

vzhledem k tomu, že je tudíž nezbytné stanovit společné minimální požadavky k ochraně zvířat v době jejich porážky nebo usmrcení, aby byl zajištěn racionální rozvoj produkce a aby bylo usnadněno dosažení vnitřního trhu se zvířaty a produkty živočišné výroby;

vzhledem k tomu, že v době porážky nebo usmrcení musí být zvíře ušetřeno veškeré bolesti nebo utrpení, kterému je možno se vyhnout;

vzhledem k tomu, že je nicméně nezbytné povolit vědecko-technické pokusy a vzít v úvahu i zvláštní požadavky určitých náboženských rituálů;

vzhledem k tomu, že pravidla musí rovněž zajistit uspokojivou ochranu během porážky nebo usmrcení těm zvířatům, na něž se Úmluva nevztahuje;

vzhledem k tomu, že v prohlášení o ochraně zvířat připojeném k Závěrečnému aktu smlouvy o Evropské unii Konference vyzývá Evropský parlament, Radu a Komisi, jakož i členské státy, aby při vypracování a provádění právních předpisů Společenství ve sféře společné zemědělské politiky plně zohledňovaly požadavky na dobré životní podmínky zvířat;

vzhledem k tomu, že činnost Společenství přitom musí splňovat požadavky, které vyplývají ze zásady subsidiarity ustanovené v článku 3b Smlouvy;

vzhledem k tomu, že je vhodné zrušit směrnici 74/577/EHS,

PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:

KAPITOLA I

Obecná ustanovení

Článek 1

1. Tato směrnice se vztahuje na přehánění, ustájení, znehybnění, omračování, porážku a usmrcení zvířat chovaných a držených pro produkci masa, kůže, kožešiny nebo jiných produktů a na postupy usmrcování zvířat v rámci tlumení nákaz.

2. Tato směrnice se nevztahuje:

— na vědecko-technické pokusy týkající se postupů uvedených v odstavci 1 uskutečněné pod kontrolou příslušného orgánu,

— na zvířata, která jsou usmrcována při kulturních nebo sportovních akcích,

— na volně žijící zvěř usmrcovanou v souladu s článkem 3 směrnice 92/45/EHS.

Článek 2

Pro účely této směrnice se rozumí:

1. „jatkami“ všechny provozovny nebo zařízení používané pro komerční porážku zvířat uvedených v čl. 5 odst. 1 včetně zařízení k přehánění nebo ustájení zvířat;

2. „přeháněním“ proces vykládky nebo odvedení zvířete z vykládkové rampy, z míst ustájení nebo jatečních ohrad až do míst nebo prostor porážky;

3. „ustájením“ proces držení zvířete za účelem poskytnutí eventuální nezbytné péče (napájení, krmení, odpočinek) před jeho porážkou v prostorách stájí, ohradách nebo krytých prostorách nebo loukách užívaných jatkami;

([1]) Úř. věst. C 314, 5.12.1991, s. 14.
([2]) Úř. věst. C 241, 21.5.1992, s. 75.
([3]) Úř. věst. C 106, 27.4.1992, s. 15.
([4]) Úř. věst. L 316, 26.11.1974, s. 10.
([5]) Úř. věst. L 137, 2.6.1988, s. 25.

4. „znehybněním“ každý postup, jehož použití u zvířete má za účel usnadnit účinné omráčení nebo usmrcení;

5. „omráčením“ každý postup, jehož použití okamžitě uvede zvíře do stavu bezvědomí, ve kterém je udržováno až do smrti;

6. „usmrcením“ každý postup, který způsobí smrt zvířete;

7. „porážkou“ usmrcení zvířete vykrvením;

8. „příslušným orgánem“ ústřední orgán členského státu, který je příslušný k provádění veterinární kontroly nebo jakýkoli orgán, na který je tato pravomoc převedena.

Nicméně orgán náboženské obce, jehož jménem se porážka provádí, musí být v členském státě příslušný pro provádění a pro kontrolu zvláštních ustanovení pro porážku podle určitých náboženských rituálů. Tento orgán působí, pokud jde o uvedená ustanovení, pod zodpovědností úředního veterináře, jak je definováno v článku 2 směrnice 64/433/EHS.

Článek 3

Během přehánění, ustájení, znehybnění, omráčení, porážky nebo usmrcení musí být zvířata ušetřena veškerého vzrušení, bolesti nebo utrpení, kterému se lze vyhnout.

KAPITOLA II

Požadavky na jatky

Článek 4

Konstrukce, zařízení a vybavení jatek a jejich provoz musí poskytovat možnost ušetřit zvířata veškerého vzrušení, bolesti a utrpení, kterému se lze vyhnout.

Článek 5

1. Lichokopytníci, přežvýkavci, prasata, králíci a drůbež přepravení do jatek za účelem porážky musí být:

a) přeháněni a v případě potřeby ustájeni v souladu s pokyny uvedenými v příloze A;

b) znehybněni v souladu s pokyny uvedenými v příloze B;

c) omráčeni bezprostředně před porážkou nebo před usmrcením v souladu s ustanoveními přílohy C;

d) vykrveni v souladu s pokyny uvedenými v příloze D.

2. Požadavky uvedené v odstavci 1 bod c) se nevztahují na zvířata, k jejichž porážce se používají zvláštní metody na základě určitých náboženských rituálů.

3. Příslušné orgány členských států mohou při dodržení obecných pravidel Smlouvy v zařízeních, na něž se vztahují odchylky ve smyslu ustanovení článků 4 a 13 směrnice 64/433/EHS, článku 4 směrnice 91/498/EHS a článků 7 a 18 směrnice 71/118/EHS, u skotu udělovat odchylky od ustanovení uvedených v odst. 1 bod a), a - pokud se týká drůbeže, králíků, prasat, ovcí a koz - odchylky od ustanovení uvedených v odstavci 1 bod a), jakož i z postupů pro omráčení a usmrcení uvedených v příloze C, za předpokladu, že jsou dodrženy požadavky stanovené v článku 3.

Článek 6

1. Nástroje, zařízení ke znehybnění, vybavení a zařízení sloužící k omračování nebo k usmrcování zvířat musí být koncipovány, sestrojeny, udržovány a používány tak, aby k omráčení nebo usmrcení docházelo rychle a účinně, v souladu s ustanoveními této směrnice. Příslušný orgán ověří, zda nástroje, materiál ke znehybnění a jiné vybavení sloužící k omračování nebo usmrcování odpovídají výše uvedeným zásadám, a pravidelně kontroluje, zda jsou v dobrém stavu, aby umožnily dosažení výše uvedených cílů.

2. V místě porážky musí být vhodné vybavení a musejí zde být uloženy vhodné náhradní nástroje tak, aby mohly být v naléhavém případě použity. Jsou vhodným způsobem udržovány a pravidelně kontrolovány.

Článek 7

Všechny osoby, které se věnují činnosti, jako je přehánění, ustájení, znehybnění, omráčení, porážka nebo usmrcování zvířat, musí mít bezpodmínečně potřebné znalosti a schopnosti, aby uvedené činnosti mohly provádět humánním a účinným způsobem, v souladu s požadavky této směrnice.

Příslušný orgán se ujistí o způsobilosti, schopnostech a odborných znalostech osob zaměstnaných za účelem porážení zvířat.

Článek 8

Inspekce a kontrola na jatkách se provádějí pod zodpovědností příslušného orgánu, který má stále volný přístup do všech částí jatek, aby se mohl ujistit o dodržování ustanovení této směrnice. Tyto inspekce a kontroly mohou být nicméně uskutečňovány i během kontrol prováděných za jinými účely.

KAPITOLA III

Porážka a usmrcování zvířat mimo jatky

Článek 9

1. Ustanovení čl. 5 odst. 1 body b), c) a d) se použijí na porážky provedené mimo jatky u zvířat uvedených v čl. 5 odst. 1.

2. Členské státy však mohou přiznat odchylky od odstavce 1, pokud se týče porážky nebo usmrcování drůbeže, králíků, prasat, ovcí a koz mimo jatky prováděné majitelem za účelem vlastní spotřeby, za předpokladu, že jsou splněny pokyny uvedené v článku 3 a když prasata, ovce a kozy byly předem omráčeny.

Článek 10

1. Když zvířata uvedená v čl. 5 odst. 1 musí být poražena nebo usmrcena v rámci tlumení nákaz, musí to být provedeno podle přílohy E.

2. Kožešinová zvířata se usmrcují podle přílohy F.

3. Nadpočetná jednodenní kuřata, jak jsou definována v čl. 2 odst. 3 směrnice 90/539/EHS, a nadpočetná embrya v líhních, která mají být vyřazena, se usmrcují co možná nejrychleji podle přílohy G.

Článek 11

Ustanovení článku 9 a 10 se nepoužijí v případě, kdy musí být zvíře z naléhavých důvodů usmrceno okamžitě.

Článek 12

Zraněná nebo nemocná zvířata musí být poražena nebo usmrcena na místě. Nicméně příslušný orgán může povolit převoz zraněných nebo nemocných zvířat za účelem porážky nebo usmrcení za předpokladu, že to uvedeným zvířatům nepřivodí utrpení navíc.

KAPITOLA IV

Závěrečná ustanovení

Článek 13

1. Pokud je to nutné, Rada stanoví na návrh Komise kvalifikovanou většinou pravidla týkající se ochrany během porážky nebo usmrcení ohledně jiných zvířat, než těch, jež jsou uvedena v této směrnici.

2. a) Přílohy této směrnice pozměňuje Rada na návrh Komise postupem podle odstavce 1, zejména z důvodu jejich přizpůsobení vědecko-technickému pokroku.

b) Kromě toho Komise předloží nejpozději 31. prosince 1995 Radě zprávu vypracovanou na základě stanoviska Vědeckého veterinárního výboru, která bude obsahovat vhodné návrhy týkající se zejména používání:

— pistolí s volným projektilem působících na úrovni mozku, nebo jiných plynů, než které jsou uvedeny v příloze C, nebo jejich kombinací používaných k omráčení, a to zejména oxidu uhličitého pro omračování drůbeže,

— jiných plynů, než které jsou uvedeny v příloze C, nebo jejich kombinací používaných k usmrcování zvířat,

— veškerých jiných vědecky uznaných postupů používaných k omračování nebo usmrcování zvířat.

Rada rozhodne o těchto návrzích kvalifikovanou většinou.

c) Odchylně od bodu a) a nejpozději 31. prosince 1995 předloží Komise postupem podle článku 16 Stálému veterinárnímu výboru zprávu vypracovanou na základě stanoviska Vědeckého veterinárního výboru, a to spolu se vhodnými návrhy na stanovení:

i) intenzity a délky použití proudu nezbytného k omráčení různých druhů zvířat, kterých se tento způsob omráčení týká,

ii) koncentrace plynu a trvání expozice, která je nezbytná k omráčení různých druhů zvířat, kterých se tento způsob omračování týká.

d) Až do počátku používání odstavců b) a c) se použijí příslušná vnitrostátní pravidla v souladu se obecnými ustanoveními Smlouvy.

Článek 14

1. Znalci Komise mohou, v nezbytné míře nutné pro zajištění jednotného používání této směrnice, provádět kontroly na místě. Za tímto účelem mohou kontrolovat reprezentativní vzorek zařízení, aby se ujistili, že příslušný orgán kontroluje v uvedených zařízeních uplatňování požadavků této směrnice.

Komise informuje členské státy o výsledku provedených kontrol.

2. Kontroly uvedené v odstavci 1 se provádějí ve spolupráci s příslušným orgánem.

3. Členský stát, na jehož území se provádí kontrola, poskytne znalcům veškerou nezbytnou pomoc při výkonu jejich povinností.

4. Prováděcí pravidla k tomuto článku se stanoví postupem podle článku 16.

Článek 15

Během inspekcí jatek nebo zařízení, která jsou nebo která mají být schválena ve třetích zemích za účelem možností vývozu do Společenství v souladu s předpisy Společenství, se znalci Komise ujistí, že zvířata uvedená v článku 5 byla poražena za podmínek zaručujících humánní zacházení, které jsou přinejmenším rovnocenné podmínkám zaručeným touto směrnicí.

Aby mohlo být maso pocházející ze třetí země dovezeno, zdravotní osvědčení, které doprovází toto maso, by mělo být doplněno osvědčením potvrzujícím dodržování tohoto požadavku.

Článek 16

1. Má-li být zahájen postup podle tohoto článku, přednese věc Stálému veterinárnímu výboru bez odkladu jeho předseda, a to buď z vlastního podnětu, nebo na žádost zástupce některého členského státu.

2. Zástupce Komise předloží výboru návrh opatření, která mají být přijata. Výbor zaujme své stanovisko k tomuto návrhu ve lhůtě, kterou může předseda stanovit podle naléhavosti dané otázky. Stanovisko se přijímá většinou podle čl. 148 odst. 2 Smlouvy pro přijímání rozhodnutí, která má Rada přijímat na návrh Komise. Při hlasování ve výboru je hlasům zástupců členských států přidělena váha stanovená ve zmíněném článku. Předseda nehlasuje.

3. a) Komise přijme zamýšlená opatření, jsou-li v souladu se stanoviskem výboru.

b) Pokud však zamýšlená opatření nejsou v souladu se stanoviskem výboru nebo pokud výbor žádné stanovisko nezaujme, předloží Komise neprodleně Radě návrh opatření, která mají být přijata. Rada se usnese kvalifikovanou většinou.

Pokud se Rada neusnese do tří měsíců od předložení věci Radě, přijme navrhovaná opatření Komise s výjimkou případů, kdy se Rada proti zmíněným opatřením vysloví prostou většinou.

Článek 17

Směrnice 74/577/EHS se zrušuje od 1. ledna 1995.

Článek 18

1. Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy, a to včetně případných sankcí, nutné k dosažení souladu s touto směrnicí k 1. lednu 1995. Neprodleně o nich uvědomí Komisi.

Tato opatření přijatá členskými státy musí obsahovat odkaz na tuto směrnici nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení. Způsob odkazu si stanoví členské státy.

2. Avšak od data stanoveného v odstavci 1 si členské státy mohou v souladu s obecnými pravidly Smlouvy ponechat nebo mohou zavést na svém území přísnější opatření, než jsou opatření uvedená v této směrnici. Členské státy o nich uvědomí Komisi.

3. Členské státy sdělí Komisi znění hlavních ustanovení vnitrostátních právních předpisů, které přijmou v oblasti působnosti této směrnice.

Článek 19

Tato směrnice je určena členským státům.

V Bruselu dne 22. prosince 1993.

Za Radu

Předseda

J.-M. DEHOUSE

PŘÍLOHA A

POŽADAVKY UPLATŇOVANÉ PŘI PŘEHÁNĚNÍ A USTÁJENÍ ZVÍŘAT NA JATKÁCH

I. Všeobecné požadavky

1. Každé jatky uváděné do provozu po 30. červnu 1994 musí mít k dispozici vhodné vybavení a zařízení pro vykládku zvířat z dopravních prostředků a všechny existující jatky musí splňovat tyto požadavky k 1. lednu 1996.

2. Zvířata musí být co možná nejdříve po svém příjezdu vyložena. Pokud je zpoždění nevyhnutelné, musí být zvířata chráněna před výkyvy počasí v dobře větraných místech.

3. Zvířata, u nichž hrozí na základě jejich druhu, pohlaví, věku nebo původu vzájemné zranění, musí být držena a ustájena odděleně.

4. Zvířata musí být opatrována tak, aby na ně nepůsobily nepříznivé povětrnostní vlivy. Pokud jsou vystavena ve vlhkých dnech vysokým teplotám, musí být vhodnými prostředky ochlazována.

5. Alespoň každé ráno a každý večer se musí provádět kontrola kondice a zdravotního stavu zvířat.

6. Aniž jsou dotčena ustanovení kapitoly VI přílohy I směrnice 64/433/EHS zvířata, u nichž došlo během přepravy nebo příhonu na jatky ke strádání nebo bolestivým stavům, jakož i neodstavená zvířata, musí být ihned poražena. Pokud okamžitá porážka není možná, musí být tato zvířata umístěna odděleně a být poražena v co nejkratší době, a to alespoň během dalších 2 hodin. Zvířata, která nejsou schopna pohybu, nesmí být na místo porážky vlečena, ale musí být usmrcena tam, kde leží, nebo když je to možné a nevyvolává to zbytečné strádání, musí být převezena na vozíku nebo pohyblivé plošině až na místo nutné porážky.

II. Požadavky u zvířat dodaných jinak než v kontejnerech

1. Když mají jatky k dispozici vybavení určené pro vykládku zvířat, toto musí mít protiskluzovou podlahu a pokud je to nutné i boční hrazení. Můstky, rampy a přeháněcí uličky musí být opatřeny bočními stěnami, zábradlími nebo veškerými dalšími ochrannými prostředky, které brání přepadnutí zvířat. Východové nebo příchodové rampy musí mít co možná nejmenší sklon.

2. Během vykládky je vhodné, aby zvířata nebyla zastrašována, vzrušována, ani se s nimi nesmí špatně zacházet. Musí se dbát o to, aby nedošlo k jejich překocení. Je zakázáno zvedat zvířata za hlavu, rohy, uši, končetiny, ocas či srst způsobem, který je bolestivý, nebo vyvolává zbytečné strádání. Pokud je to nutné, je třeba převádět zvířata individuálně.

3. Zvířata musí být přeháněna šetrně. Přeháněcí uličky musí být zkonstruovány tak, aby snížily na minimum riziko poranění zvířat, a musí být uzpůsobeny tak, aby využívaly stádního instinktu zvířat. Poháněcí pomůcky se smějí používat jen k tomuto účelu a pouze po krátkou dobu. Elektrické obušky se smějí používat jen u dospělého skotu a prasat v případě, když odmítají pohyb, a to jen za předpokladu, že výboje netrvají déle než 2 vteřiny a když jsou navíc vhodným způsobem časově rozloženy, a jen tehdy, když zvířata mají dostatečný prostor k průchodu. Výboje smějí být aplikovány jen na svaly zadních končetin.

4. Je zakázáno zvířata bít nebo tlačit na zvlášť citlivá místa. Zvláště je pak zakázáno drtit, kroutit, nebo dokonce lámat ocas zvířat nebo je chytat za oči. Bezohledné rány, zejména kopance, jsou zakázány.

5. Zvířata mohou být přemísťována do prostor porážky jen za předpokladu, že budou ihned poražena. Zvířata, která po příhonu nejsou ihned poražena, musí být ustájena.

6. Aniž jsou dotčeny odchylky přiznané podle článků 4 a 13 směrnice 64/433/EHS, platí, že jatky musí být vybaveny pro odpovídající ustájení zvířat dostatečným množstvím ohrad chráněných proti nepřízni počasí.

7. Kromě toho, že musí splňovat požadavky již ustanovené v předpisech Společenství, místa pro ustájení musí obsahovat:

   — podlahy, jež snižují na minimum rizika uklouznutí a jež nevyvolávají u zvířat zranění, když se s nimi zvířata dostanou do kontaktu,

— přiměřené větrání počítající předem s krajními hodnotami teploty a vlhkosti. V případě, že je nezbytná automatická ventilace, musí být pro případ poruchy nachystán okamžitě použitelný náhradní systém,

— umělé osvětlení o dostatečné intenzitě umožňující kdykoliv provést prohlídku všech zvířat; pokud je to nutné, musí být k dispozici i přiměřené náhradní osvětlení,

— v případě potřeby zařízení k uvázání zvířat,

— v případě potřeby dostatečné množství vhodné podestýlky pro všechna zvířata, která musí strávit noc v místech pro ustájení.

8. Jestliže mají jatky k dispozici kromě shora zmíněných ustájovacích míst i výběhy, které jsou bez přirozené ochrany ani neposkytují stín, je vhodné je opatřit ochranou proti nepřízni počasí. Tyto výběhy musí být udržovány tak, aby na nebyla zvířata vystavována fyzickým, chemickým, či jiným zdravotním rizikům.

9. Zvířata, která po svém příhonu nejsou přímo vedena do prostor porážky, musí mít kdykoli k dispozici pitnou vodu ze vhodných zařízení. Zvířata, která nebyla poražena do 12 hodin po svém příhonu, musí mít k dispozici krmivo a i nadále musí být ve vhodných intervalech mírně krmena.

10. Zvířata, která jsou držena na jatkách alespoň 12 hodin, musí být ustájena a eventuálně přivázána takovým způsobem, aby bez potíží mohla ulehnout. Když zvířata nejsou uvázána, musí mít přístup ke krmivu tak, aby se mohla nerušeně krmit.

III. **Požadavky u zvířat dodávaných v kontejnerech**

1. S kontejnery, ve kterých jsou zvířata přepravována, se musí manipulovat šetrně. Je zakázáno shazovat je na zem, nechat je spadnout nebo je převracet. Pokud je to možné, nakládají a vykládají se mechanicky v horizontální poloze.

2. Zvířata dodávaná v kontejnerech s perforovaným nebo pružným dnem musí být vykládána se zvláštní péčí tak, aby nedošlo ke zranění zvířete. V případě potřeby musí být zvířata z kontejneru vykládána jednotlivě.

3. Zvířata, která byla přepravována v kontejnerech, musí být poražena v co nejkratší době; pokud to není možné a situace to vyžaduje, musí být napojena a nakrmena v souladu s ustanoveními oddílu II bod 9.

PŘÍLOHA B

ZNEHYBNĚNÍ ZVÍŘAT PŘED OMRÁČENÍM, PORÁŽKOU NEBO USMRCENÍM

1. Zvířata musí být vhodným způsobem znehybněna, aby tak byla ušetřena veškeré bolesti, strádání, rozrušení, zranění nebo pohmoždění, kterým lze předejít.

   Nicméně v případě rituální porážky je povinné znehybnit skot před porážkou pomocí mechanického postupu s cílem zamezit bolesti, strádání, rozrušení, jakož i zabránit všem zraněním nebo pohmožděním zvířat.

2. Rovněž je zakázáno svazovat končetiny zvířat a zavěšovat zvířata před omráčením nebo usmrcením. Drůbež a králíci však mohou být za účelem porážky zavěšeni za předpokladu, že se učiní vhodná opatření k tomu, aby drůbež a králíci v okamžiku omráčení byli v natolik klidném stavu, který umožní provést omráčení účinným a rychlým způsobem.

   Znehybnění zvířete pomocí znehybňovacího zařízení nemůže být v žádném případě chápáno jako zavěšení.

3. Zvířata, která jsou omračována nebo usmrcována mechanickým nebo elektrickým zařízením, jež se aplikuje v krajině hlavy, musí být k dispozici v takové poloze, která umožní použít přístroj snadno, s dostatečnou přesností a po vyhovující dobu. Nicméně příslušný orgán může povolit u lichokopytníků a skotu použití vhodných prostředků zaměřených k omezení pohybu hlavy.

4. Je zakázáno používat elektrických omračovacích přístrojů jako prostředku ke krocení, znehybnění či jako poháněcího zařízení pro zvířata.

PŘÍLOHA C

OMRAČOVÁNÍ A USMRCOVÁNÍ JINÝCH NEŽ KOŽEŠINOVÝCH ZVÍŘAT

I. POVOLENÉ METODY

A. **Omráčení**

1. pistole s pevným projektilem
2. náraz
3. elektrický proud
4. vystavení vlivu oxidu uhličitého

B. **Usmrcení**

1. pistole nebo puška s volným projektilem
2. elektrický proud
3. vystavení vlivu oxidu uhličitého

C. Nicméně u určitých živočišných druhů, za předpokladu, že budou respektována ustanovení článku 3 a specifické požadavky oddílu III této přílohy, může příslušný orgán povolit jako způsob usmrcování oddělení hlavy od trupu, zlomení vazu a použití vakuové komory.

II. SPECIFICKÉ POŽADAVKY NA OMRAČOVÁNÍ

Omračování zvířat se může provádět jen za předpokladu, že ihned potom je možno provést vykrvení.

1. *Pistole s pevným projektilem*

a) Nástroj musí být umístěn tak, aby projektil pronikl do kůry mozkové. Zejména je zakázáno porážet skot aplikací přístroje v krajině šíje.

U ovcí a koz je tato metoda povolena v případě, když rohy znemožňují čelní pozici. V takových případech musí být perforující nástroj umístěn bezprostředně za bází rohů a namířen do ústní dutiny, po úderu musí do 15 vteřin začít vykrvení.

b) V případě použití nástroje s pevným projektilem si musí manipulant ověřit, zda se skutečně projektil vrací po každém výstřelu do výchozí polohy. Pokud tomu tak není, smí se přístroj znovu použít až po opravě.

c) Zvířata nesmí být umístěna do omračovacího boxu, ledaže je manipulant pověřený omračováním připraven zahájit akci ihned po umístění zvířete do boxu. Zvíře nesmí mít znehybněnou hlavu, dokud porážeč není připraven k jeho omráčení.

2. *Náraz*

a) Tato metoda je povolena jen při použití mechanického přístroje, kterým se provádí úder do lebky. Manipulant dbá na to, aby tento přístroj byl používán jen v požadované poloze a aby se používala správná síla náboje v souladu s instrukcemi výrobce, a dosáhlo se tak účinného omráčení bez fraktury lebky.

b) Nicméně v případě malých skupin králíků, u kterých se použije rány do lebky nemechanickým způsobem, musí být tento úkon proveden tak, aby zvíře okamžitě upadlo do bezvědomí, ve kterém setrvá až do smrti, a v souladu se všeobecnými ustanoveními článku 3.

3. *Elektrický proud*

A. Elektrody

1. Elektrody se umísťují tak, aby sevřely hlavu a umožnily průchod elektrického proudu mozkem. Mimo to je vhodné učinit příslušná opatření k zajištění dobrého elektrického spojení, zejména se musí odstranit nadbytečná vlna nebo se zvlhčí pokožka.

2. Když jsou zvířata omračována jednotlivě, přístroj musí:

a) být opatřen zařízením měřícím impedanci a zabraňujícím činnosti přístroje, jestliže jím neprochází požadovaný minimální proud;

b) být opatřen zvukovým nebo vizuálním zařízením ukazujícím délku jeho použití u jednoho zvířete;

c) být napojen na zařízení ukazující napětí a intenzitu proudu, které musí být umístěné tak, aby na ně manipulant jasně viděl.

B. Vodní lázeň

1. Když se pro omračování drůbeže používají vodní lázně, hladina vody musí být regulována tak, aby se umožnil dobrý kontakt s hlavou ptáka.

Intenzita a délka použití proudu jsou v tomto případě určovány příslušným orgánem tak, aby bylo zaručeno, že zvíře ihned upadne do bezvědomí a zůstane ve stavu bezvědomí až do smrti.

2. Když je drůbež omračována ve vodní lázni po skupinách, udržuje se napětí přístroje, které postačuje k produkci proudu s dostatečnou intenzitu k tomu, aby se zjistilo omráčení každého kusu.

3. Je nutno učinit patřičná opatření k zajištění dobrého průchodu proudu, zejména postarat se o dobrý elektrický kontakt a o zvlhčení styčných míst mezi končetinami a zavěšovacími háčky.

4. Vodní lázeň určená pro drůbež musí mít velikost a hloubku odpovídající typu porážené drůbeže a nesmí při vstupu přetékat. Ponořená elektroda musí svou délkou odpovídat vodní lázni.

5. V případě potřeby musí být možné provést ruční zásah.

4. *Vystavení vlivu oxidu uhličitého*

1. Koncentrace oxidu uhličitého k omráčení prasat musí být minimálně 70 objemových procent.

2. Komory, ve kterých jsou prasata vystavena plynu, i zařízení používané pro posun prasat těmito komorami musí být koncipovány, vybudovány a udržovány tak, aby se zabránilo zranění zvířat a stlačení jejich hrudníku a aby prasata mohla rovně stát až do okamžiku ztráty vědomí. Posunovací mechanismus i komory musí být opatřeny přiměřeným osvětlením, jež by umožňovalo prasatům vidět další prasata i okolí.

3. Komory musí být vybaveny zařízením, které měří koncentraci plynu v bodě maximální expozice. U tohoto zařízení musí být poplašné zařízení, které jasně rozeznatelnými vizuálními a zvukovými signály ohlásí snížení koncentrace CO_2 pod požadovanou úroveň.

4. Prasata musí být umístěna do ohrad nebo kontejnerů tak, aby na sebe viděla, a musí být převedena do plynových komor během 30 vteřin od vstupu do zařízení. Rovněž musí být co možná nejrychleji přesunuta od vchodu do místa maximální koncentrace plynu a být jeho působení vystavena dostatečně dlouhou dobu, která zaručí, že stav bezvědomí se udrží až do jejich smrti.

III. SPECIFICKÉ POŽADAVKY NA USMRCOVÁNÍ ZVÍŘAT

1. *Pistole nebo puška s volným projektilem*

Tyto metody, které mohou být použity k usmrcování různých druhů zvířat, zejména pak velké farmové zvěře a jelenovitých, podléhají schválení příslušným orgánem, který se musí ujistit zvláště o tom, že jsou prováděny řádně kvalifikovaným personálem a že jsou dodržována všeobecná ustanovení článku 3 této směrnice.

2. *Oddělení hlavy od trupu a zlomení vazu*

Tyto postupy, které se mají používat výhradně k usmrcování drůbeže, podléhají schválení příslušným orgánem, který se musí ujistit zvláště o tom, že jsou prováděny řádně kvalifikovaným personálem a při respektování všeobecných ustanovení článku 3 této směrnice.

3. *Elektrický proud a oxid uhličitý*

Příslušný orgán může povolit usmrcování různých druhů zvířat pomocí těchto metod za předpokladu, že kromě všeobecných ustanovení článku 3 budou respektována i specifická ustanovení uvedená v bodech 3 a 4 oddílu II této přílohy; příslušný orgán mimo jiné k tomuto účelu stanoví intenzitu a dobu trvání použitého proudu, jakož i koncentraci i dobu, po kterou musí trvat působení CO2.

4. *Vakuová komora*

Tato metoda, vyhrazená k usmrcování bez vykrvování u určitých zvířat náležejících k farmovým druhům zvěře (křepelky, koroptve, bažanti), podléhá schválení příslušným orgánem, který se kromě dodržování požadavků článku 3 ujistí o tom, že:

— zvířata byla umístěna do vzduchotěsných komor, kde se stavu vzduchoprázdna dosahuje rychle pomocí výkonné elektrické pumpy,

— vzduchoprázdno musí být udržováno až do smrti zvířat,

— zvířata se přepravují skupinově v přepravních kontejnerech, které je možno vložit do vakuových komor, jejichž rozměry jsou předem uzpůsobeny pro tento účel.

PŘÍLOHA D

VYKRVOVÁNÍ ZVÍŘAT

1. U zvířat, která jsou omráčena, musí začít vykrvování co nejdříve po omráčení a musí být provedeno tak, aby vyvolalo rychlé, vydatné a úplné vykrvení. V každém případě musí být vykrvení provedeno předtím, než zvíře procitne z bezvědomí.
2. Všechna zvířata, která byla omráčena, musí být vykrvena nařízntutím alespoň jedné ze dvou krčních tepen (nebo cév, ze kterých tyto tepny vycházejí).

   Po nařízntutí krevních cév se nesmí před ukončením vykrvení provádět žádný jiný opracovávací postup, ani elektrická stimulace.
3. Když jedna osoba odpovídá za omráčení, zavěšení, vyzdvihnutí a vykrvení zvířat, musí tento pracovník provést sled těchto operací u jednoho zvířete předtím, než je začne provádět u dalšího zvířete.
4. Při vykrvování drůbeže automatickým uříznutím krku, musí být možno provést ruční zásah, aby v případě poruchy přístroje bylo provedeno okamžité usmrcení drůbeže.

PŘÍLOHA E

METODY USMRCOVÁNÍ ZVÍŘAT V RÁMCI BOJE PROTI NÁKAZÁM

Povolené metody

Veškeré schválené metody, které jsou v souladu s pokyny přílohy C a které zaručují jistou smrt.

Jinak příslušný orgán může při respektování všeobecných ustanovení článku 3 této směrnice povolit použití jiných metod usmrcování vnímavých zvířat, pokud se ujistí zejména že:

— v případě použití metod, které nevyvolají okamžitou smrt (například pistole s pevným projektilem), jsou přijata vhodná opatření k usmrcování zvířat v co možná nejkratší době, a to vždy předtím, než zvířata procitnou z bezvědomí,

— předtím, než je konstatována smrt zvířat, se u zvířat neprovádějí žádné jiné zásahy.

PŘÍLOHA F

METODY USMRCOVÁNÍ KOŽEŠINOVÝCH ZVÍŘAT

I. **Povolené metody**

1. Mechanické nástroje perforující mozek.

2. Aplikace smrtelné dávky přípravku s anestetickými účinky.

3. Usmrcení elektrickým proudem se zástavou srdce.

4. Vystavení vlivu oxidu uhelnatého.

5. Vystavení vlivu chloroformu.

6. Vystavení vlivu oxidu uhličitého.

Příslušný orgán rozhodne o nejvhodnější metodě usmrcování různých druhů dotyčných zvířat, a to při respektování všeobecných ustanovení článku 3 této směrnice.

II. **Specifické požadavky**

1. *Mechanické nástroje perforující mozek*

a) Nástroje musí být umístěny tak, aby projektil pronikl do kůry mozkové.

b) Použití této metody je povoleno jen za předpokladu, že se ihned potom provede vykrvení.

2. *Aplikace smrtelné dávky přípravku s anestetickými účinky*

Smějí se používat jen taková anestetika, takové dávky a takové způsoby aplikace, jež vyvolávají okamžitě stav bezvědomí s následnou smrtí.

3. *Usmrcení elektrickým proudem se zástavou srdce*

Elektrody musí být umístěny tak, aby sevřely mozek a srdce a minimální intenzita proudu musí vyvolat okamžitě stav bezvědomí a zástavu srdce. Nicméně u lišek, při aplikaci elektrod na mordu a do rekta, je vhodná přinejmenším třísekundová aplikace proudu o průměrné intenzitě 0,3 ampéru.

4. *Vystavení vlivu CO*

a) Komora, ve které jsou zvířata vystavena působení plynu, musí být koncipována, vybudována a udržována tak, aby se zabránilo zranění zvířat a zároveň bylo možné jejich sledování.

b) Zvířata nesmí být zavedena do komory dříve, než koncentrace oxidu uhelnatého dodávaného ze zdroje stoprocentního CO, v nich dosáhne nejméně jednoho objemového procenta.

c) Plyn vyvíjený motorem speciálně uzpůsobeným k tomuto účelu může být použit k usmrcování lasicovitých zvířat a činčil za předpokladu, že testy použitého plynu prokázaly, že:
   — byl vhodným způsobem chlazen,
   — byl dostatečným způsobem filtrován,
   — je prostý veškerých dráždivých látek či plynů,
   — že zvířata jsou vkládána do komor, až když koncentrace oxidu uhelnatého v nich dosáhne alespoň jednoho objemového procenta.

d) Když je plyn inhalován, musí nejprve vyvolat celkové hluboké znecitlivění, a potom způsobit jistou smrt.

e) Zvířata musí zůstat v komoře až do doby, kdy jsou mrtvá.

5. *Vystavení vlivu chloroformu*

Vystavení vlivu chloroformu může být použito k usmrcování činčil za předpokladu, že

a) komora, ve které jsou zvířata vystavena působení plynu, je koncipována, vybudována a udržována tak, aby se zabránilo zranění zvířat a aby bylo možné jejich sledování;

b) zvířata jsou vložena do komory, až když tato obsahuje nasycenou směs chloroformu se vzduchem;

c) když je plyn inhalován, musí nejprve vyvolat celkové hluboké znecitlivění, a potom přivodit jistou smrt;

d) zvířata zůstávají v komoře až do doby, kdy jsou mrtvá.

6. *Vystavení vlivu* CO_2

Oxid uhličitý může být použit k usmrcování lasicovitých zvířat a činčil za předpokladu, že

a) komory, ve kterých jsou zvířata vystavena působení plynu, jsou koncipovány, vybudovány a udržovány tak, aby se zabránilo zranění zvířat a bylo možné jejich sledování;

b) zvířata jsou vložena do komor až v okamžiku, kdy jejich atmosféra dosáhne nejsilnější možné koncentrace CO_2 dodávaného ze zdroje stoprocentního oxidu uhličitého;

c) jakmile je plyn inhalován, vyvolá nejprve celkové hluboké znecitlivění, a poté přivodí jistou smrt;

d) zvířata zůstávají v komoře až do doby, kdy jsou mrtvá.

PŘÍLOHA G

USMRCOVÁNÍ NADPOČETNÝCH KUŘAT A EMBRYÍ V LÍHNÍCH

I. **Povolené metody usmrcování kuřat**

1. Použití mechanického zařízení, které přivodí rychlou smrt
2. Vystavení vlivu oxidu uhličitého
3. Příslušný orgán však může povolit i jiné vědecky uznávané metody usmrcování za předpokladu, že splňují všeobecná ustanovení článku 3.

II. **Specifické požadavky**

1. *Použití mechanického zařízení, které přivodí rychlou smrt*

   a) Zvířata musí být usmrcována mechanickým zařízením s rychle rotujícími břity nebo paličkami z pěnové gumy.

   b) Kapacita přístroje musí být postačující k tomu, aby všechna zvířata byla ihned usmrcena, a to i když jich je velké množství.

2. *Vystavení vlivu oxidu uhličitého*

   a) Zvířata musí být umístěna do atmosféry s nejsilnější dosažitelnou koncentrací oxidu uhličitého dodávaného ze zdroje stoprocentního oxidu uhličitého.

   b) Zvířata musí zůstat ve shora definované atmosféře až do doby, kdy jsou mrtvá.

III. **Povolená metoda usmrcování embryí**

1. Pro okamžité usmrcení živých embryí musí být všechny odpady z líhní ošetřeny mechanickým zařízením uvedeným v oddílu II bod 1.
2. Příslušný orgán však může povolit i použití jiných vědecky uznávaných metod usmrcování zvířat za předpokladu, že splňují všeobecná ustanovení článku 3.